

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ЗАУЛІНСЬКИЙ ВІКТОР СЕРГІЙОВИЧ

УДК 342.9(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ
РИЗИКАМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2024

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, старший дослідник

Шкарупа Костянтин Вікторович,

Науково-дослідний інститут публічного права,
провідний науковий співробітник

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Соболь Євген Юрійович,

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,
ректор

доктор філософії в галузі права

Даниленко Анна Олександрівна,

громадська організація

«Інформаційно-аналітичний центр «Сучасне аерокосмічне право»»,
правовий аналітик

Захист відбудеться «21» грудня 2024 року о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03037, м. Київ, проспект Повітряних Сил, 31

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «20» листопада 2024 року

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасні глобалізаційні процеси, повномасштабна військова агресія з боку російської федерації, соціальна, економічна та політична кризи в Україні негативно позначилися на стані функціонування економіки країни, а також на її загальній безпеці. Наведене вище робить український фінансово-економічний сектор вразливим не лише до зовнішніх атак ворога, а й до низки внутрішніх деструктивних чинників, таких як фінансові правопорушення, кіберзлочинність тощо. Такий стан речей призводить до загального послаблення України, а отже, знижує її оборонну здатність і можливості захистити власну територію та національні інтереси. Саме тому важливим завданням українського законодавця є створення ефективної системи запобігання та протидії ризикам економічної безпеки. Зазначене передбачає необхідність використання низки правових, організаційних, управлінських економічних інструментів. З огляду на викладене, цілком логічним і необхідним кроком українського законодавця є створення адміністративно-правових засад запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Окремі проблемні аспекти нормативно-правового регулювання забезпечення економічної безпеки у своїх наукових працях розглядали: Л. М. Акімова, О. М. Бандурка, Н. В. Бігарі, В. Т. Білоус, Ю. В. Гаруст, Є. Ю. Гетьман, В. С. Гнатенко, А. О. Даниленко, О. В. Джафарова, О. С. Дніпров, В. Є. Духов, Г. П. Клімова, І. О. Клочко, О. Ф. Кобзар, А. Т. Комзюк, Д. О. Кошиков, В. І. Курило, Л. В. Лисяк, Л. І. Луценко-Миськів, А. А. Манжула, Т. В. Мельничук, Г. А. Пастернак-Таранушенко, Г. О. Пономаренко, В. М. Попович, Р. А. Сербин, Є. Ю. Соболев, О. О. Титаренко, О. П. Тищенко, Р. В. Шаповал, С. О. Шатрава, І. В. Шевчук, К. В. Шкарупа, О. О. Яковенко та багато інших. Водночас, попри значні теоретичні здобутки, у науковій літературі фактично неопрацьованою є проблема дослідження адміністративно-правових засад запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України.

Отже, відсутність комплексних монографічних досліджень, присвячених проблемі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, а також наявність низки прогалин і недоліків правового й організаційного характеру, обумовлюють актуальність та своєчасність представленої дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета та завдання дослідження *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових поглядів учених, норм чинного законодавства та практики його реалізації з'ясувати сутність і розкрити особливості адміністративно-правових засад запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України, на підставі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства, норми якого спрямовані на врегулювання відповідних суспільних відносин.

Досягнення поставленої мети зумовлює потребу у виконанні таких *завдань*:

- схарактеризувати економічну безпеку України як об'єкт адміністративно-правового дослідження, розкрити предмет запобігання та протидії ризикам останньої;

- оцінити стан наукової розробленості проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки;

- удосконалити зміст поняття ризиків економічної безпеки України в умовах євроінтеграції та окреслити їх види;

- надати характеристику нормативно-правовим засадам запобігання та протидії загрозам економічної безпеки;

- розкрити сутність і структуру адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки;

- систематизувати коло суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України та схарактеризувати їх адміністративно-правовий статус;

- визначити адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України;

- проаналізувати взаємодію державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки;

- запропонувати шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення діяльності щодо запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України.

Методи дисертаційного дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи становлять як загальні, так і спеціальні методи наукового пізнання. Для того, щоб схарактеризувати економічну безпеку України як об'єкт адміністративно-правового дослідження, предмет запобігання та протидії ризикам останньої (підрозділ 1.1); оцінити стан наукового розроблення проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки (підрозділ 1.2); удосконалити поняття та окреслити види ризиків економічної безпеки України в умовах євроінтеграції (підрозділ 1.3), використано *логіко-семантичний* та *аналітичний* методи. Метод *документального аналізу* дав змогу проаналізувати нормативно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічній безпеці (підрозділ 1.4), окреслити систему суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України та характеристики їх адміністративно-правового статусу (підрозділ 2.2). Щоб розкрити сутність і структуру адміністративно-правового механізму

запобігання та протидії ризикам економічної безпеки (підрозділ 2.1), встановити адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України (підрозділ 2.3), а також схарактеризувати взаємодію державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки (підрозділ 3.1), було використано *структурно-логічний* та *системно-функціональний* методи. Методи *моделювання* та *прогнозування* уможливили визначення шляхів розвитку адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії ризикам економічної безпеки (підрозділ 3.2). Під час підготовки дисертації було використано й низку інших методів, застосування яких дало змогу комплексно підійти до виконання окреслених вище завдань наукової роботи.

Нормативно-правовим підґрунтям дослідження є Конституція України, міжнародні договори та угоди (ратифіковані у встановленому законом порядку), кодифіковані акти, а також низка законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, положення яких спрямовані на регулювання суспільних відносин у досліджуваній сфері суспільного життя.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації становлять праці фахівців у галузі адміністративного, фінансового, інвестиційного права тощо. Крім того, було використано напрацювання фахівців з інших галузевих дисциплін, зокрема теорії держави та права, теорії управління, соціології, філософії, психології тощо.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять періодичні видання, статистичні матеріали тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є однією з перших спроб після початку повномасштабного вторгнення комплексно, на монографічному рівні з'ясувати сутність і розкрити особливості адміністративно-правових засад запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України, на підставі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства у відповідній сфері суспільного життя.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень і висновків, основні з них такі:

вперше:

– виокремлено правові ризики економічної безпеки, до яких запропоновано віднести: 1) нерегульованість багатьох нових секторів трудової діяльності, зокрема пов'язаних із використанням цифрових технологій, наприклад, фрілансу, що зумовлює неможливість держави оподатковувати відповідні робочі процеси й отримати прибуток від них; 2) відсутність належного нормативно-правового регулювання використання криптовалюти, що сприяє її використанню для фінансування тіньових економічних процесів, безконтрольності й неможливості викрити хабарництво тощо;

– акцентовано увагу на тому, що наявність прогалин в адміністративно-правовому регулюванні запобігання та протидії ризикам економічної безпеки є явищем хоча й суто негативним, однак об'єктивним, що зумовлено: по-перше, повномасштабним вторгненням з боку російської федерації, що негативно позначилося на розвитку, стабільності й безпеці економічного сектору держави; по-

друге, мінливістю економічної сфери, а також розвитком нових сфер діяльності як приватних осіб, так і держави; по-третє, зростанням рівня економічної злочинності, передусім у кіберпросторі;

удосконалено:

– обґрунтування наукової думки про те, що від ефективності й послідовності формування та реалізації державної фінансово-економічної політики залежать: по-перше, збалансованість української економіки, а отже, її стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз; по-друге, ефективність та обсяг міжнародних інвестицій, що посилює позиції України на міжнародному ринку; по-третє, стабільна політика – стабільна економіка, адже суб'єкти підприємницької діяльності мають можливість адаптуватись до наявних реалій;

– зміст поняття «запобігання та протидія ризикам економічної безпеки», яким запропоновано розуміти комплексну, нормативно врегульовану діяльність держави (в особі її уповноважених державних органів та їх посадових осіб) щодо прогнозування, попередження, виявлення та припинення негативних об'єктивних факторів, зокрема правопорушень, які деструктивно впливають на стан національної економіки;

– теоретичний підхід щодо визначення переліку ключових елементів адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України, до яких зараховано: адміністративно-правові норми; принципи запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України; суб'єкти запобігання та протидії; адміністративно-правові відносини у сфері запобігання та протидії загрозам економічної безпеки держави; адміністративно-правові засоби запобігання та протидії загрозам економічної безпеки держави;

– положення щодо змісту поняття взаємодії державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, на основі чого встановлено, що її значення полягає в такому: по-перше, дозволяє оперативніше виявити загрози, як внутрішні, так і зовнішні; по-друге, забезпечує за потреби більш швидку мобілізацію ресурсів, зокрема людських; по-третє, сприяє розвитку правової культури та правосвідомості серед населення; по-четверте, забезпечує виявлення корупційних дій у роботі державних органів, а також запобігає їх виникненню;

дістало подальшого розвитку:

– обґрунтування позиції стосовно того, що на сьогодні в науковій літературі фактично відсутнє ґрунтовне, комплексне бачення проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, що своєю чергою суттєво ускладнює вироблення нової концепції стосовно її розв'язання, а отже, спонукає до проведення поглибленого аналізу вказаної теми та визначення ключових ознак і специфіки останньої;

– теза про те, що складність, структурованість і висока суспільна значущість питання економічної безпеки потребує виокремлення питання підтримки останньої у форматі самостійного законодавчого акта, який би визначав: зміст державної економічної політики; систему суб'єктів формування та підтримки економічної

безпеки, а також протидії та запобігання її ризикам; перелік актуальних загроз і ризиків з урахуванням положень Стратегії економічної безпеки;

– твердження про те, що наявна система суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України є непослідовною та децентралізованою, адже для переважної більшості органів державної влади виконання завдань у досліджуваній сфері має факультативний характер, що своєю чергою перешкоджає їх якісній та ефективній роботі в цьому напрямі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції вже використовуються або можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – як підґрунтя для проведення подальших теоретичних досліджень, присвячених проблемі адміністративно-правових засад запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій сфері* – у процесі розроблення нових і вдосконалення чинних нормативних документів різної юридичної сили, у яких закріплено адміністративно-правові засади запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України;

– *правозастосовній сфері* – з метою підвищення ефективності роботи суб'єктів, що уповноважені реалізовувати заходи у сфері запобігання та протидії ризикам економічної безпеки;

– *освітньому процесі* – під час підготовки лекційних, науково-методичних матеріалів, а також підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Фінансове право», «Економічна безпека» тощо.

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблематики та відповідні висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики» (м. Київ, 21–22 лютого 2022 р.); «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 р.); «Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 7–8 лютого 2024 р.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 207 сторінок. Список використаних джерел містить 250 найменувань і розміщений на 26 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, її зв'язок з науковими програмами, темами, планами, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, його мету й завдання, розкрито наукову новизну отриманих результатів, теоретичне та практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади запобігання та протидії ризикам економічної безпеки» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Економічна безпека України як об'єкт адміністративно-правового дослідження та предмет запобігання і протидії ризикам останньої» акцентовано на загальнотеоретичному змісті категорій «безпека» та «економічна безпека», на підставі чого констатовано, що на сьогодні немає єдиної точки зору з приводу змісту останньої категорії, її структури та механізму формування. Водночас узагальнення наукових підходів дало змогу визначити особливості економічної безпеки.

З'ясовано, що перша особливість полягає в тому, що економічна безпека – це такий стан національної економіки, який цілком позбавлений негативного впливу будь-яких негативних явищ, а можливість такого впливу мінімізована. Акцентовано увагу на тому, що національна економіка є комплексом суспільно-правових відносин, які формують економіку всієї держави. Вона включає організаційно-, виробничо-, управлінсько-, соціально-економічні відносини, а також відносини у сфері власності, які виникають між підприємствами, установами й організаціями, а також між ними та державними органами з питань виробництва, надання послуг, руху грошових активів, наповнення державних і муніципальних бюджетів тощо. Наголошено, що друга особливість полягає в тому, що економічна безпека є одним з напрямів державної економічної політики, що передбачає реалізацію державно-владних заходів, засобів і методів, спрямованих на забезпечення та підтримку стану нормального функціонування економічного середовища й безперешкодного здійснення економічної діяльності. Третя особливість полягає в тому, що економічна безпека є предметом діяльності щодо запобігання та протидії ризикам.

Спираючись на аналіз наукових поглядів учених, сформульовано висновок про те, що запобігання та протидія ризикам економічної безпеки – це комплексна, нормативно врегульована діяльність держави (в особі її уповноважених державних органів та їх посадових осіб) щодо прогнозування, попередження, виявлення та припинення негативних об'єктивних факторів, зокрема правопорушень, які деструктивно впливають на стан національної економіки.

Доведено, що економічна безпека України є важливим об'єктом адміністративно-правового дослідження. Наведено низку аргументів щодо підтвердження цієї тези.

У підрозділі 1.2 «Стан наукового розроблення проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки» акцентовано на тому, що проблема економічної безпеки на сьогодні є однією з найбільш актуальних тем наукових досліджень представників багатьох галузей знань, передусім юридичних. Вона слугувала предметом наукових робіт різного обсягу та формату. Зокрема, економічній безпеці та пов'язаним із нею аспектам присвячено численні монографії правового, управлінського й економіко-фінансового спрямування.

Виокремлено низку дисертацій, у яких прямо чи опосередковано досліджено питання економічної безпеки України. Крім того, приділено увагу науковим роботам на рівні науково-дослідних статей.

Наголошено, що попри наявність численних досліджень різного обсягу та формату з питань запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, чіткого й комплексного підходу щодо сутності відповідних ризиків, механізму запобігання та

протидії їм донині не сформовано. Зазвичай учені вивчають загрози в контексті відповідних дослідницьких напрямів як негативні чинники, що впливають на економічну безпеку та національну економіку, але не становлять безпосереднього предмету розгляду. Не применшуючи значення наявних наукових досліджень, констатовано відсутність ґрунтовного, комплексного бачення проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, що своєю чергою суттєво ускладнює вироблення нової концепції стосовно її розв'язання.

У підрозділі 1.3 *«Поняття та види ризиків економічної безпеки України в умовах євроінтеграції»* зазначено, що тлумачення категорії «економічна безпека» передбачає розкриття протилежного поняття – небезпека, адже ці терміни знаходяться між собою в дихотомії, тобто обумовлюють одна одну. Якщо безпека – це відсутність та/або мінімізація ризиків чи загроз, то небезпека – це фактично і є відповідна сукупність ризиків та загроз, які негативно впливають на певний об'єкт. У контексті представленого дослідження аналіз останніх має важливе теоретичне та практичне значення, зокрема з позиції подальшого законодавчого врегулювання окремих суспільно-правових відносин в економіко-фінансовому секторі.

На основі аналізу наукових поглядів учених обґрунтовано, що словом «ризик» позначають якийсь аспект, що чинить негативний вплив на відповідний об'єкт. Зважаючи на це, а також урахувавши зміст поняття економічної безпеки, констатовано, що ризики (загрози) економічної безпеки України – це різноманітні деструктивні, руйнівні, негативні чинники та фактори об'єктивної дійсності, які виникають у різних сферах суспільно-правових відносин і впливають на нормальний стан національної економіки, а також є предметом протидії та запобігання з боку держави й уповноважених нею суб'єктів.

Зазначено, що євроінтеграція – це ключовий орієнтир національної економіки України, спрямований на її актуалізацію та трансформацію згідно зі стандартами й вимогами Європейського Союзу з метою подальшого прийняття нашої країни до цього наддержавного утворення. Це зумовлює виникнення особливого перехідного періоду, коли приймаються законодавчі акти, починають функціонувати нові економіко-фінансові інститути та припиняють роботу застарілі, відбувається зміна орієнтації доходів і видатків державного бюджету тощо. Унаслідок цього наявні ризики економічної безпеки України загострюються, а також доповнюються новими.

На підставі результатів аналізу наукових поглядів учених і норм чинного законодавства виокремлено такі ризики економічної безпеки України в умовах євроінтеграції: соціальні, правові, адміністративно-управлінські, військові й товарно-фінансові.

У підрозділі 1.4 *«Нормативно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічної безпеки»* наголошено, що реалізація глобальних і публічних процесів, особливо тих, які пов'язані із фінансовими ресурсами держави, є неможливою без належно побудованої системи нормативно-правових засад. Здійснено аналіз наукових поглядів учених щодо тлумачення понять «засади» та «правові засади», на підставі чого встановлено, що нормативно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічній безпеці становлять сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, які регламентують комплексну діяльність держави (в особі її

уповноважених державних органів та їх посадових осіб) щодо прогнозування, попередження, виявлення та припинення негативних об'єктивних факторів, зокрема правопорушень, які деструктивно впливають на стан національної економіки.

Схарактеризовано зміст Конституції України й низки міжнародних договорів та угод, які були ратифіковані у встановленому законом порядку. Наголошено, що на рівні зазначених нормативних документів визначено найбільш важливі аспекти законодавства в цій сфері, а також формування та реалізації державної політики.

Виокремлено низку кодифікованих, законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, норми яких закріплюють окремі організаційно-управлінські, функціональні, стратегічні й інші аспекти забезпечення національної економіки та підтримки економічної безпеки України загалом.

Суттєвим недоліком наявної нормативно-правової системи в досліджуваному аспекті визнано відсутність єдиного цільового документа. Адже складність, структурованість і суспільна значущість питання економічної безпеки потребує закріплення питання підтримки останньої в окремому законі, який би визначав: зміст державної економічної політики; систему суб'єктів формування та підтримки економічної безпеки, протидії та запобігання її ризикам; перелік актуальних загроз і ризиків з урахуванням положень Стратегії економічної безпеки на відповідний період, а також інші правові й організаційні питання.

Розділ 2 «Організація діяльності щодо запобігання та протидії загрозам економічної безпеки України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Сутність і структура адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки»* аргументовано, що запобігання та протидія ризикам економічної безпеки залежить від багатьох чинників, серед яких одним з ключових є те, наскільки ефективним є адміністративно-правовий механізм провадження відповідної діяльності.

Здійснено аналіз наукових поглядів учених щодо розуміння понять «механізм», «правовий механізм» та «адміністративно-правовий механізм», на основі чого наголошено, що адміністративно-правовий механізм у своєму вихідному вигляді становить сукупність діалектично взаємопов'язаних, послідовно організованих елементів, використання яких сприяє досягненню конкретизованого юридичного результату. Тобто це реалізація відповідної частини правової матерії держави, зокрема певних явищ і конструкцій у практичному полі функціонування реальних суспільно-правових відносин. Запропоновано авторське визначення поняття адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

Констатовано, що в юридичній літературі не існує єдиного, комплексного підходу щодо узагальнення переліку ключових елементів досліджуваного адміністративно-правового механізму. Зауважено, що до ключових елементів адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки належать: адміністративно-правові норми; принципи запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України; суб'єкти запобігання та протидії; адміністративно-правові відносини у сфері запобігання та протидії загрозам економічної безпеки держави; адміністративно-правові засоби запобігання та протидії. Надано змістову характеристику кожному із зазначених елементів.

Сформульовано висновок про те, що саме зазначені вище елементи найбільш вичерпно характеризують зміст адміністративно-правового механізму запобігання та протидії загрозам економічної безпеки України. Саме тому важливим завданням законодавця є забезпечення ефективного функціонування цього механізму, розширення та вдосконалення кола його елементів.

У підрозділі 2.2 «Система суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України, їх адміністративно-правовий статус» розкрито загальнотеоретичні підходи щодо розуміння понять «статус», «правовий статус» та «адміністративно-правовий статус». Проведений аналіз дав змогу дійти висновку, що адміністративно-правовий статус суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України – це визначена адміністративно-правовими нормами сукупність повноважень (суб'єктивних прав та юридичних обов'язків), компетенцій, функцій і завдань діяльності державних органів та їх посадових осіб, які вступають у суспільно-правові відносини з питань запобігання та протидії загрозам і ризикам економічної безпеки держави.

Наголошено на тому, що на сьогодні в жодному нормативно-правовому акті немає чіткого переліку органів державної влади, які тим чи іншим чином здійснюють діяльність, спрямовану на запобігання та протидію ризикам, що загрожують національній економіці. Проте з огляду на наявну структуру державного апарату, а також з урахуванням запропонованого тлумачення адміністративно-правового статусу, наведено перелік відповідних суб'єктів.

Виокремлено такі групи суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України: 1) суб'єкти формування та підтримки умов провадження діяльності із запобігання та протидії ризикам економічної безпеки в державі; 2) вищі та центральні органи виконавчої влади, які відповідають за формування та реалізацію державної політики у сфері функціонування національної економіки, зокрема економічної безпеки; 3) правоохоронні органи, які відповідають за протидію правопорушенням і злочинам в економічній сфері, аналіз та виявлення загроз і ризиків економічної безпеки держави.

З'ясовано, що наявна на сьогодні система суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України є непослідовною та децентралізованою. Ключовим суб'єктом визнано Бюро економічної безпеки. Суттєвим недоліком визнано те, що на законодавчому рівні питання діяльності суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України недостатньо якісно врегульовано.

У підрозділі 2.3 «Адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України» зазначено, що запобігання та протидія ризикам економічної безпеки України передбачає використання спеціально уповноваженими суб'єктами спеціального інструментарію, який має адміністративно-правовий характер. Акцентовано увагу на тому, що в юридичній літературі більшість науковців пропонують розглядати адміністративно-правові інструменти як сукупність форм і методів діяльності певних суб'єктів. Таким чином, з'ясування сутності адміністративно-правових інструментів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України найбільш доцільно здійснювати шляхом: а) розкриття адміністративно-правових форм здійснення відповідної діяльності; б) визначення кола

адміністративно-правових методів, які у своїй діяльності використовують суб'єкти запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

На основі аналізу наукових поглядів учених стосовно розуміння категорій «форма», «правова форма» та «адміністративно-правова форма» аргументовано, що адміністративно-правові форми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України становлять урегульований нормами адміністративного права зовнішній вияв практичної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, що спрямована на досягнення єдиної мети, яка полягає у створенні безпечного зовнішнього та внутрішнього економічного середовища в країні. Обґрунтовано, що зазначені форми найбільш доцільно поділити на три великі групи: 1) нормативно-правові; 2) організаційно-управлінські; 3) економічні. Надано змістову характеристику кожній із виділених груп.

Зауважено, що нормотворчість є однією з ключових адміністративно-правових форм провадження будь-якої діяльності, адже дає змогу: по-перше, усунути недоліки наявного нормативно-правового регулювання сфери протидії та запобігання ризикам економічної безпеки; по-друге, розробити та прийняти нові норми, які дозволять подолати прогалини в чинному законодавстві; по-третє, створити таке нормативне підґрунтя для діяльності суб'єктів у фінансово-економічній сфері, яке стане важливим превентивним заходом виникнення ризиків для економічної безпеки. Зауважено, що нормотворчість у цьому контексті має як законодавчий, так і підзаконний характер. Констатовано, що саме нормотворчість створює підґрунтя для реалізації всіх інших форм здійснення відповідної діяльності.

Адміністративно-правові методи запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України визначено як сукупність закріплених нормами адміністративного права інструментів і засобів, які у своїй діяльності використовують спеціально уповноважені суб'єкти задля досягнення конкретної кінцевої мети. До відповідних методів зараховано такі: метод примусу; метод переконання; аналітичний метод; метод планування та прогнозування; нагляд і контроль; інформаційний метод.

Встановлено, що на сьогодні законодавець використовує низку адміністративно-правових інструментів для запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України. Зазначене підтверджує комплексність і важливість представленого проблемного питання. Саме тому в умовах сьогодення важливим завданням законодавця є розширення кола та змісту відповідних адміністративно-правових інструментів, що зрештою не лише забезпечить економічну безпеку країни, а й створить надійне фінансове та економічне підґрунтя для надання відсічі зовнішньому ворогу.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії загрозам економічної безпеки» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Взаємодія державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки» акцентовано увагу на тому, що запобігання та протидія ризикам економічної безпеки є складним і багатоаспектним процесом, реалізація якого передбачає здійснення спільної взаємоузгодженої діяльності різних державних і громадських інституцій. Розкрито сутність поняття

взаємодії з етимологічної точки зору, у контексті соціології, психології, філософії тощо. Окрему увагу приділено правовому змісту цієї наукової категорії.

Взаємодію державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки визначено як спільну, взаємоузгоджену діяльність держави (в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб), а також різних громадських інституцій, яка орієнтована на: по-перше, протидію та запобігання виникненню деструктивних чинників, що обумовлюють виникнення ризиків для економічної безпеки держави; по-друге, налагодження партнерських відносин «держава – громадянин»; по-третє, вихованню в громадян свідомого ставлення до питань фінансової та економічної безпеки.

На підставі аналізу Закону України «Про Бюро економічної безпеки» з'ясовано, що громадяни, здійснюючи громадський контроль за діяльністю цього органу, опосередковано беруть участь у діяльності, яка спрямована на забезпечення економічної безпеки в країні. З огляду на завдання, які стоять перед бюро, можна стверджувати, що саме від роботи цього органу державної влади безпосередньо залежить стан фінансової та економічної безпеки в Україні.

Сформульовано висновок про те, що значення взаємодії державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки полягає в такому: по-перше, дозволяє оперативніше виявити загрози, як внутрішні, так і зовнішні; по-друге, забезпечує за потреби більш швидку мобілізацію ресурсів, зокрема людських; по-третє, сприяє розвитку правової культури та правосвідомості серед населення; по-четверте, забезпечує виявлення корупційних дій у роботі державних органів, а також запобігає їх виникненню.

Запропоновано авторський підхід щодо характерних особливостей взаємодії державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

У підрозділі 3.2 *«Шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії ризикам економічної безпеки»* зазначено, що якісне вдосконалення діяльності із запобігання та протидії ризикам економічної безпеки є фактично неможливим без комплексного покращення адміністративного законодавства, норми якого спрямовані на регулювання суспільних відносин, які виникають у досліджуваній сфері суспільного життя.

Обґрунтовано, що адміністративне законодавство в контексті порушеної в роботі проблематики становить сукупність адміністративно-правих норм, які в комплексі забезпечують адміністративно-правове регулювання запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

Зазначено, що наявність прогалів в адміністративно-правовому регулюванні запобігання та протидії ризикам економічної безпеки є явищем хоча й суто негативним, однак об'єктивним, що зумовлено: по-перше, повномасштабним вторгненням з боку російської федерації, що негативно позначилося на розвитку, стабільності й безпеці економічного сектору держави; по-друге, мінливістю економічної сфери, а також розвитком нових сфер діяльності як приватних осіб, так і держави; по-третє, зростанням рівня економічної злочинності, передусім у кіберпросторі.

Здійснено аналіз низки стратегічних документів, на основі чого сформульовано висновок про те, що сьогодні досить багато уваги приділяють проблемі забезпечення економічної безпеки. Виокремлено такі суттєві їх недоліки: по-перше, Стратегію національної безпеки України та Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року було розроблено та прийнято ще до початку повномасштабного вторгнення, з огляду на що вони не враховують сучасних викликів і загроз; по-друге, відповідно до вказаних документів так і не було розроблено ефективного механізму протидії ризикам економічної безпеки; по-третє, наявність цих документів не розв'язує проблеми забезпечення ефективної діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки, їх взаємодії між собою, а також із громадськими інституціями.

Запропоновано розробити та прийняти Концепцію забезпечення економічної безпеки України в умовах воєнного стану, метою якої буде забезпечення стабільності функціонування та розвитку економіки України в умовах ведення повномасштабної війни, а також створення сприятливих нормативно-правових, організаційних, управлінських економічних передумов для діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки.

Обґрунтовано доцільність укладення Меморандуму про співпрацю у сфері економічної безпеки, який має закріпити та юридично оформити домовленості між органами державної влади, різними громадськими інституціями, а також представниками великого та середнього бізнесу щодо спільних дій у сфері зміцнення економічної безпеки України. Причому цей Меморандум має діяти не лише в умовах правового режиму воєнного стану, а й у період повоєнного відновлення країни.

Встановлено, що пріоритетним напрямом є вдосконалення державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки. У цьому контексті аргументовано доцільність: по-перше, посилення позицій суб'єктів забезпечення економічної безпеки (зокрема гарантій їх діяльності); по-друге, визначення чіткого вектора діяльності держави в досліджуваному напрямі; по-третє, розроблення планів виконання окремих завдань цієї політики; по-четверте, підвищення прозорості й підзвітності сфери економічної безпеки; по-п'яте, розроблення заходів щодо протидії корупції.

Доведено значущість організаційно-управлінського напрямку, у межах якого необхідно: а) покращити систему кадрового забезпечення суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки; б) удосконалити систему прогнозування і планування заходів у сфері забезпечення економічної безпеки; в) створити умови для ефективного та повного інформаційного забезпечення економічної безпеки.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в тому, щоб на основі аналізу поглядів учених, норм чинного законодавства та практики його реалізації з'ясувати сутність і розкрити особливості адміністративно-правових засад запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства, норми

якого спрямовані на регулювання відповідних суспільних відносин. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових висновків, основні з них такі:

1. Запропоновано визначення поняття «економічна безпека України», згідно з яким це – позитивний стан національної економіки держави, який характеризується її нормальним функціонуванням, тобто відсутністю та мінімізацією впливу на неї деструктивних явищ, що забезпечується завдяки комплексній державній діяльності щодо організації роботи економічного сектору, протидії та запобігання негативним чинникам і факторам, зокрема економічним правопорушенням та злочинам. Встановлено, що як об'єкт адміністративно-правового регулювання економічна безпека становить суспільні відносини, що виникають у межах її забезпечення та прямо пов'язані з діяльністю суб'єктів публічного управління. Зазначене доводить необхідність саме адміністративно-правового дослідження економічної безпеки, яке дає змогу найбільш повно розкрити юридичні підвалини діяльності, спрямованої на протидію та запобігання ризикам останньої.

2. Обґрунтовано, що попри наявність численних досліджень різного обсягу та формату з питань запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, чіткого й комплексного підходу щодо сутності відповідних ризиків, механізму запобігання та протидії їм донині не сформовано. Зазвичай учені вивчають загрози в контексті відповідних дослідницьких напрямів як негативні чинники, що впливають на економічну безпеку й національну економіку, але не становлять безпосереднього предмета розгляду. Не применшуючи значення наявних наукових досліджень, констатовано відсутність ґрунтовного, комплексного бачення проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, що своєю чергою суттєво ускладнює вироблення нової концепції стосовно її розв'язання. Зазначене підтверджує потребу в поглибленому аналізі вказаної теми й ретельному вивченні ключових ознак і специфіки останньої.

3. Ризиками (загрозами) економічної безпеки України запропоновано вважати це різноманітні деструктивні, руйнівні, негативні чинники та фактори об'єктивної дійсності, які виникають у різних сферах суспільно-правових відносин і впливають на нормальний стан національної економіки, а також є предметом протидії та запобігання з боку держави й уповноважених нею суб'єктів. Відповідні ризики запропоновано поділити на: соціальні, правові, адміністративно-управлінські, військові та товарно-фінансові.

4. Сформульовано висновок про те, що нормативно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічній безпеці становлять акти різної юридичної сили, а саме: Конституція України, міжнародні договори й угоди (ратифіковані у встановленому законом порядку), кодифіковані закони та підзаконні нормативно-правові акти. Наголошено, що на всіх зазначених рівнях урегульовано окремі організаційно-управлінські, функціональні, стратегічні та інші аспекти забезпечення національної економіки й підтримки економічної безпеки України загалом. Суттєвим недоліком наявної нормативно-правової системи в досліджуваному аспекті визнано відсутність єдиного цільового документа. Адже складність, структурованість і суспільна значущість питання економічної безпеки потребує закріплення питання підтримки останньої в окремому законі, який би визначав: зміст державної економічної

політики; систему суб'єктів формування та підтримки економічної безпеки, протидії та запобігання її ризикам; перелік актуальних загроз і ризиків з урахуванням положень Стратегії економічної безпеки на відповідний період, а також інші правові й організаційні питання. Такий підхід дасть змогу суттєво гармонізувати правове регулювання процесу запобігання та протидії загрозам економічній безпеці, а також більш ефективно впорядкувати діяльність кожного залученого до його реалізації суб'єкта.

5. Визначено поняття адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України як сукупності діалектично взаємопов'язаних, послідовно організованих, нормативно визначених елементів, за допомогою яких відбувається реалізація діяльності щодо запобігання та протидії ризикам економічної безпеки держави. Виокремлено такі елементи вказаного механізму: адміністративно-правові норми; принципи запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України; суб'єкти запобігання та протидії; адміністративно-правові відносини у сфері запобігання та протидії загрозам економічної безпеки держави; адміністративно-правові засоби запобігання та протидії загрозам економічної безпеки держави.

6. Констатовано, що наявна система суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України є непослідовною та децентралізованою, адже для переважної більшості органів державної влади виконання завдань у досліджуваній сфері має факультативний характер, що своєю чергою перешкоджає їх якісній та ефективній роботі в цьому напрямі. Цільовою компетенцією в її складі на сьогодні наділено Бюро економічної безпеки. Крім того, відповідна система складається з таких груп суб'єктів: 1) суб'єкти формування та підтримки умов провадження діяльності із запобігання та протидії ризикам економічної безпеки в державі; 2) вищі та центральні органи виконавчої влади, які відповідають за формування та реалізацію державної політики у сфері функціонування національної економіки, зокрема економічної безпеки; 3) правоохоронні органи, які відповідають за протидію правопорушенням і злочинам в економічній сфері, аналіз та виявлення загроз і ризиків економічної безпеки держави.

7. Доведено, що адміністративно-правові форми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України становлять урегульований нормами адміністративного права зовнішній вияв практичної діяльності спеціально уповноважених суб'єктів, що спрямована на досягнення єдиної мети, яка полягає у створенні безпечного зовнішнього та внутрішнього економічного середовища в країні. Наголошено, що в науковій літературі не існує єдиного комплексного підходу щодо визначення переліку відповідних форм, а отже, спираючись на аналіз наукових поглядів учених і норм чинного законодавства, адміністративно-правові форми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України запропоновано поділити на декілька груп: 1) нормативно-правові, зокрема: нормотворчість; правозастосування; правореалізація; формування та реалізація державної фінансово-економічної політики; адміністративні договори; 2) організаційно-управлінські: а) інституційне забезпечення, яке включає створення суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, а також побудову їх управлінської структури; б) фінансове та

матеріально-технічне забезпечення; в) проведення конференцій, тренінгів тощо; г) науково-методичне забезпечення; д) державно-приватне партнерство; е) просвітницька робота з населенням; 3) економічні: введення санкцій; комплаєнс; антимонопольна діяльність; інвестиційна діяльність у різних галузях виробництва; створення стратегічних резервів і ресурсів тощо.

Адміністративно-правові методи запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України визначено як сукупність закріплених нормами адміністративного права інструментів і засобів, які у своїй діяльності використовують спеціально уповноважені суб'єкти задля досягнення конкретної кінцевої мети. До відповідних методів зараховано такі: метод примусу; метод переконання; аналітичний метод; метод планування та прогнозування; нагляд і контроль; інформаційний метод.

8. Обґрунтовано, що взаємодією державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки доцільно вважати спільну, взаємоузгоджену діяльність держави (в особі її уповноважених органів та їх посадових осіб), а також різних громадських інституцій, яка орієнтована на: по-перше, протидію та запобігання виникненню деструктивних чинників, що обумовлюють виникнення ризиків для економічної безпеки держави; по-друге, налагодження партнерських відносин «держава – громадянин»; по-третє, вихованню в громадян свідомого ставлення до питань фінансової та економічної безпеки.

Вказана взаємодія означена такими особливостями: 1) має комплексний характер, оскільки охоплює державний (на міжнаціональному, державному, регіональному рівнях тощо) та приватний сектори; 2) обумовлює здійснення спільної діяльності різними за правовим статусом суб'єктами, зокрема органами державної влади та громадськими інституціями, а також окремими громадянами. Зазначене апріорі обумовлює їх різний адміністративно-правовий статус; 3) публічний характер відповідної взаємодії передбачає підзвітність держави та її органів перед суспільством; 4) гнучкість процесу взаємодії, адже вона адаптується до мінливих економічних, політичних, соціальних та інших умов; 5) наявність широкого адміністративно-правового інструментарію, який використовується в процесі взаємодії. Констатовано, що на сьогодні важливим завданням законодавця є створення належних правових та організаційних умов для забезпечення ефективної взаємодії державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки, що матиме важливе теоретичне і практичне значення.

9. Виокремлено напрями розвитку адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії ризикам економічної безпеки:

1) нормативно-правовий, у межах якого запропоновано: а) розробити та прийняти Концепцію забезпечення економічної безпеки України в умовах воєнного стану; б) укласти Меморандум про співпрацю у сфері економічної безпеки, який має закріпити та юридично оформити домовленості між органами державної влади, різними громадськими інституціями, а також представниками великого та середнього бізнесу щодо спільних дій у сфері зміцнення економічної безпеки України; в) розробити та прийняти два підзаконні нормативно-правові акти, положення яких мають бути спрямовані на регулювання взаємодії між суб'єктами запобігання та

протидії ризикам економічної безпеки, а також між державними та громадськими інституціями в досліджуваній сфері суспільного життя;

2) політичний напрям, у межах якого необхідним є: по-перше, посилення позицій суб'єктів забезпечення економічної безпеки (зокрема гарантій їх діяльності); по-друге, визначення чіткого вектора діяльності держави в досліджуваному напрямі; по-третє, розроблення планів виконання окремих завдань цієї політики; по-четверте, підвищення прозорості й підзвітності сфери економічної безпеки; по-п'яте, розроблення заходів щодо протидії корупції;

3) організаційно-управлінський напрям, у межах якого необхідно: а) покращити систему кадрового забезпечення суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки; б) удосконалити систему прогнозування і планування заходів у сфері забезпечення економічної безпеки; в) створити умови для ефективного та повного інформаційного забезпечення економічної безпеки.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Зазулінський В. С. Сутність адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки. *Юридична наука*. 2020. № 3. Т. 2. С. 165–170.

2. Зазулінський В. С. Нормативно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічній безпеці. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 545–547.

3. Зазулінський В. С. Щодо тлумачення змісту економічної безпеки України як адміністративно-правової категорії. *Держава та регіони*. Серія «Право». 2022. № 2 (76). С. 317–321.

4. Зазулінський В. С. Поняття ризиків економічної безпеки України в умовах євроінтеграції. *KELM*. 2023. № 3 (55). С. 381–385 (Республіка Польща).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Зазулінський В. С. Види ризиків для економічної безпеки України в умовах євроінтеграції. *Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21–22 лют. 2022 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2022. С. 139–141.

6. Зазулінський В. С. До характеристики структурних елементів адміністративно-правового механізму запобігання та протидії ризикам економічної безпеки. *Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 квіт. 2023 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2023. С. 144–146.

7. Зазулінський В. С. Міжнародно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічній безпеці. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 лют. 2024 р.). Київ: Наук.-дослід. ін-т публіч. права, 2024. С. 171–173.

АНОТАЦІЯ

Зазулінський В. С. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2024.

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове розв'язання наукового завдання, яке полягає в тому, щоб розкрити сутність та особливості адміністративно-правових засад запобігання і протидії ризикам економічної безпеки України, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративного законодавства в цій сфері.

Схарактеризовано економічну безпеку України як об'єкт адміністративно-правового дослідження та предмет запобігання і протидії ризикам останньої. Проаналізовано стан наукового розроблення проблеми запобігання та протидії ризикам економічної безпеки. Удосконалено поняття та окреслено види ризиків економічної безпеки України в умовах євроінтеграції. Розкрито нормативно-правові засади запобігання та протидії загрозам економічній безпеці. Визначено структуру адміністративно-правового механізму, а також систему суб'єктів запобігання та протидії ризикам економічної безпеки. Встановлено адміністративно-правові інструменти запобігання та протидії ризикам економічної безпеки України. Висвітлено особливості взаємодії державних і громадських інституцій у процесі запобігання та протидії ризикам економічної безпеки. З'ясовано шляхи розвитку адміністративно-правового регулювання запобігання та протидії ризикам економічної безпеки.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, адміністративно-правове дослідження, запобігання, протидія, ризики, євроінтеграція, нормативно-правові засади, адміністративне законодавство, адміністративно-правовий механізм, суб'єкти, адміністративно-правовий статус, адміністративно-правові інструменти, взаємодія, державно-приватне партнерство, удосконалення, адміністративно-правове регулювання.

SUMMARY

Zazulinskyi V. S. Administrative and legal principles of preventing and counteracting risks to the economic security of Ukraine. – *Qualification scientific work in the form of a manuscript.*

Dissertation for the degree of candidate of legal sciences in the specialty 12.00.07 «Administrative law and process; financial law; information law». – Scientific Research Institute of Public Law, Kyiv, 2024.

The dissertation provides a theoretical generalization and a new solution to the scientific task, which is to reveal the essence and features of the administrative and legal principles of preventing and counteracting risks to the economic security of Ukraine, on the basis of which to develop proposals and recommendations aimed at improving administrative legislation in this area.

The economic security of Ukraine is characterized as an object of administrative and legal research and the subject of preventing and counteracting risks to the latter. An assessment of the state of scientific development of the problem of preventing and counteracting risks to economic security is provided. The concept and types of risks to the economic security of Ukraine in the context of European integration are improved and outlined. The regulatory and legal principles for preventing and countering threats to economic security are described. The essence and structure of the administrative and legal mechanism for preventing and countering economic security risks are revealed. The system of subjects for preventing and countering economic security risks in Ukraine is identified and their administrative and legal status is characterized. Administrative and legal instruments for preventing and countering economic security risks in Ukraine are established. The interaction of state and public institutions in the process of preventing and countering economic security risks is characterized. Ways of developing administrative and legal regulation for preventing and countering economic security risks are clarified.

Keywords: security, economic security, administrative and legal research, prevention, counteraction, risks, European integration, regulatory and legal principles, administrative legislation, administrative and legal mechanism, entities, administrative and legal status, administrative and legal instruments, interaction, public-private partnership, improvement, administrative and legal regulation.